

Hashemi, Michaela

K aktuálním komparatistickým výsledkům v oblasti starší literatury

Slavica litteraria. 2015, vol. 18, iss. 1, pp. [29]-39

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134452>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MICHAELA HASHEMI

K AKTUÁLNÍM KOMPARATISTICKÝM VÝSLEDKŮM V OBLASTI STARŠÍ LITERATURY

Abstrakt

Ve studii se pokoušíme výsledky z oblasti bádání o starší literatuře, jmenovitě 17. a 18. století (literatury epochy renesance a období baroka), rozdělit do dvou základních kategorií s celkem osmi podkategoriemi. Kategorie jsou vytvořeny dle empirických zkušeností dichotomicky, konkrétně zda (a nakolik) si odborné výsledky především prostředím česko-slovensko-polsko-bulharského vzhledem ke zkoumané shodné či podobné literární tematice odpovídají či neodpovídají. V této souvislosti se zmiňují především badatelské výstupy Gizely Gáfrikové, Marty Keruřové, Zuzany Kákošové a Dušana Teplana, Jima Naughtona, Velička Todorova, Žoržety Čolakové.

Abstract

THE CURRENT RESULTS OF COMPARATIVE RESEARCH IN 17th AND 18th LITERATURE

This study aims to classify findings of research into Old Literature, more specifically, 17th and 18th century literature (Renaissance and Baroque), into two basic categories and nine subcategories. Based on empirical experience, the categories have been created along a dichotomy. More specifically, the criteria are whether (and to what extent) the research findings from the Czech-Slovak-Polish-Bulgarian environment with regard to identical or similar topics correspond to each other or not. Well-known research outputs in this area are by Gizela Gáfriková, Marta Keruřová, Zuzana Kákošová and Dušan Teplan Jim Naughton, Velichko Todorov, Žoržeta Cholakova.

Klíčová slova

komparativní bádání v literatuře 17.–18. století ■ renesance ■ barok

Key words

comparative research into 17th and 18th century literature ■ renaissance ■ baroque

Tématem mého příspěvku se stal pokus o jistý druh typologie badatelských výsledků různojazyčných prostředí z oblasti starší literatury (mé základní specializace). Soustředím se však pouze na období od 16. do poloviny 18. století.

Úvodem si dovoluji uvést se sledovaným tématem související fakt, že jsem dosud pracovala zejména s těmi komparativistickými tématy, ve kterých jsem se konkrétně zabývala především různojazyčnými paralelami týkajícími se nepomucenské a cyrilometodějské homiletiky.

V souvislosti s nepomucenskou tematikou, jejíž předlohou se pro hagiografii a homiletickou produkci stala, a to minimálně v evropském prostoru, tzv. Balbínova legenda, právě kvůli svému nadnárodnímu, tedy latinskému jazyku (Vita B. Joannis Nepomuceni, tisk 1680) se nabíze-lo zkoumat nejprve jak dobově spřízněný historický prostor rakouských a poté bavorských textů (jehož se Nepomuk stal též jedním ze zemských patronů).¹ Nezbytné sondy směřovaly též do italského prostoru, kde, tedy konkrétně v Římě, beatifikace a kanonizace Nepomuka musela proběhnout a kanonizační kázání (v roce 1729) vytvořil i jeden italský autor (Constantino Matteo Caldonazzi, čestný předseda italské kongregace jezuitů v Praze).²

Cyrilometodějské tematice jsem se věnovala dosud ve třech sborníkových publikacích,³ v nichž jsem – na základě dostupného, svým způsobem atraktivního materiálu (autoři nestejného mateřského jazyka proslovili ve Vídni svoje cyrilometodějská kázání, kazatelé moravského i českého původu s hlavním určením moravským recipientům ve Vídni žijícím; autoři rakouského prostředí, jejichž prvním literárním jazykem byla němčina, se širším určením – pro recipienta němčině rozumějícího) – postupně dále pokusila precizovat, taktéž (jako už i v případě první, tj. nepomucenské tematiky) komparativistické paralely. Ty jsem analyzovala zpravidla jako typologické (minimálně starší autoři českého a mo-

¹ HORÁKOVÁ, Michaela: *Shody a rozdíly svatonepomucenských kázání českého a rakouského prostředí*. In: Tschechisches Barock. Eds. Jiří Holý – Gertraude Zand. Frankfurt am Main – Berlin – Bern – New York: Peter Lang, 1999, s. 181–204.

² SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Italský přínos k nepomucenské homiletice českého prostředí*. In: Baroko v Itálii, baroko v Čechách. Eds. Vilém Herold – Jaroslav Pánek. Praha – Roma: AV ČR – UK Praha, 2003, s. 291–302.

³ a/ SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Sondy do cyrilometodějské německy psané barokní homiletiky*. In: Slovesné baroko ve středoevropském prostoru. Eds. Marie Janečková – Jarmila Alexová – Věra Pospíšilová. Praha, 2010, s. 217–227. b/ SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Barokní slavismus v německy psaných cyrilometodějských textech barokního období*. Plovdiv, 2013, sb. G, č. 50, s. 16–22. c/ SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Videňská cyrilometodějská kázání 18. století*. In: Sborník z mezinárodní konference Cyrilometodějská misie a Evropa – 1150 let od příchodu soluňských bratří na Velkou Moravu, 2013 (dosud v tisku).

ravského prostředí vycházeli při tvorbě svého cyrilometodějského textu z latinského díla Jana Jiřího Středovského *Sacra Moraviae historia sive Vita SS. Cyrilli et Methudii* 1710; těžištěm příspěvků však bylo rozšíření ametriálvoé základny zkoumaných textů).

V daném kontextu bylo navázáno na tehdejší poslední odborné výsledky jiného národního prostředí, v případě první zvolené tematiky snad beze zbytku (v tématu bavorské homiletiky patřily tehdy k poslednímu bádání studie H. Pörnbachera, 1994); ve vztahu k italské tematice nebyla odborná publikační paralela v italském prostředí nalezena a s největší pravděpodobností ani neexistuje. V případě druhé tematiky se úplně první studie (z tzv. budějovického sborníku z r. 2010⁴) minula s výsledky rakouského výzkumu (A. Mais, 1958) kvůli navázání pouze na předchozí, domácí bádání o tematice (M. Kopecký, 1965), které jeho publikování – díky svému zařazení do primárně neliterárně zaměřeného sborníku – neznalo. Ke sjednocení rakouské badatelské linie s českou došlo až ve druhé uvedené studii napsané pro bulharské prostředí a k začlenění tehdy paralelně vznikající domácí studie až v příspěvku pro⁵ velehradskou konferenci roku 2013.⁶

Uvedené souvisí s naším novým, základním tématem v tom smyslu, že ideálem každého odborného výzkumu je úsilí o objektivitu a postuluje se navázání na aktuální stav nejen domácího, ale i zahraničního bádání, v praxi je však situace často jiná. V případě odborných vazeb v nadnárodním prostředí vždy neexistovaly, ba ani nemohly existovat a stále ještě zčásti ani neexistují adekvátní podmínky pro aktuální badatelské reakce. Uvedeme-li objektivní důvody pro takový stav, mám na mysli nejen stále ještě přetrvávající nedostupnost všech potřebných odborných zdrojů minimálně v bibliografickém internetovém záznamu, ale i mezery či chyby v knihovních databázích a fondech.

V kontextu právě uvedené problematiky a vzhledem ke staročeské tematice, kterou se zabývali a zabývají kvůli společnému badatelskému zájmu odborníci různých národních prostředí, jsem se tedy výsledky výzkumu literatury 16.–18. století (literární terminologií v zásadě literatury epochy renesance a literatury doby baroka) pokusila zobecnit do devíti podkategorií. Je pochopitelné, že takový pokus o empirickou typologii

4 Ibidem 3 a/.

5 MAŇAS, Vladimír: *Cyrilometodějské oslavy ve Vídni (1708–1783): pozapomenutá reprezentace Moravy v sídelním městě monarchie*. Vlastivědný věstník moravský (Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně) LXV, 2013, č. 2, s. 132–139.

6 Ibidem 3 c/.

jistě není jediný možný a příklady, které budu uvádět, nelze hodnotit jako vyčerpávající, ale lze je snad pokládat za exemplární.

V uvádění příkladového materiálu jsem se soustředila na konkretizaci oboustranného badatelského zájmu česko-slovensko-polsko-bulharského, který se mi vzhledem k odborným paralelám jeví v oblasti starší literatury jako relevantní. Navíc jsem doplnila jen dílčí badatelský výsledek anglického bohemisty. Abstrahované schéma předkládám jako následující:

1. Badatelé analyzují shodnou (podobnou) tematiku pro domácí i zahraniční prostředí jednoho prostředí; Jejich badatelské výsledky spolu souzní, navazují na sebe, případně se vzájemně obohacují (1.1.; 1.2.) či se dokonce tzv. předbíhají (1.3.).

1.1. Vychází se přitom ze zkoumání různého literárního materiálu, zjištění se týkají např. stejného žánru: V dané kategorii lze uvažovat o konkretizaci v tom smyslu, že badatelé navzájem citují nejnovější příspěvky v oboru: takový stav nacházíme zpravidla v prostředích badatelsky časoprostorově a jazykově blízkých, navzájem se znajících; vhodný příklad (bereme-li tedy v potaz pouze zkoumání literatury 16. až polov. 18. století) jsem našla v jedné z publikací Gizely Gáfrikové⁷. Uvedená badatelka v případě barokní homiletiky postuluje, že její závěry týkající se daného žánru – na základě zkoumání analogického materiálu – odpovídají odborným závěrům českého prostředí (konkrétně jde o tendence v označování tzv. barokního exempla).⁸

1.2. Jako zvláštní podkategorii lze v dané souvislosti uvést přístup, kdy je zahraniční odborník současně i překladatelem stati domácího badatele, a to ve specializaci, kterou se též (či primárně) zabývá. Umožňuje se tak zprostředkování posledních či relevantních. S takovou situací se setkáváme především – díky osobnosti Žoržety Čolakové – v bulharském prostředí.⁹

⁷ GÁFRIKOVÁ, Gizela: *Zabúdané súvislosti*. Bratislava: Slovak Academic Press, 2006.

⁸ *Ibidem*, s. 132.

⁹ Uvedená badatelka je, jak známo, nejen překladatelkou Máchova *Máje* do bulharštiny (a mnoha jiných, kratších dominantních textů české umělecké literatury, zčásti publikovaných na stránkách fakultního plovdivského časopisu *Slavjanski dialozi*), ale i badatelkou (s akcentem na romantismus a surrealismus) mj. v oblasti barokní literatury. Z hlediska zaměření této studie (na literaturu 17.– pol. 18. století) je těsně před vydáváním její překlad článku: *K rozlišení konvenční a literární prestižní homiletiky období baroka*. *Bohemica litteraria*, 2008, V 10, s. 69–75.

1.3. Takový výsledek jsem našla ve studii příspěvku anglického bohemisty Jamese Naughtona,¹⁰ který, povětšinou na homiletických textech v průběhu celého 17. a pol. 18. století, doložil nejen jejich jazykovou kontinuitu s texty časově mladšími¹¹, ale ukázal i na význam umělecké homiletické tradice 18. století pro pozdější vývoj fiktivní novodobé umělecké prózy.

2. Badatelské výsledky jsou vzhledem ke stejné (podobné) tematice a dosaženému stavu aktuálního bádání vzájemně odlišující (neodpovídající si) z následujících důvodů:

2.1. Zahraniční badatelé se zabývají tematikou, k níž neznají adekvátní novodobou literaturu předmětu, potažmo ani novodobé ediční zpřístupnění; pracují s badatelskými výsledky zastaralými. Takový exemplární konkrétní příklad jsem též našla, ale vzhledem k tomu, že šlo de facto o komparativní badatelský debut, který byl dalšími autorskými, vysoce kvalitními studiemi „napraven“, jmenovitě ho citovat nebudu. V zobecnění alespoň uvedu, že zpravidla vzdálenější badatelská prostředí nemající kontakt s aktuálním domácím bádáním v případě barokistiky mohou zůstat materiálově na úrovni tzv. první generace českých barokologů, konkrétně antologie *České baroko* z roku 1941 Zdeňka Kalisty (případně z hlediska stavu bádání mohou dokonce pouze vycházet i z literárních dějin A. Nováka, nově v angličtině i češtině vydaných). Nejčastěji se uvedené týká citací z děl nejznámějších českých domácích autorů vykazujících barokní poetiku, konkrétně *Zdoroslavička* Felixe Kadlinského i nejznámějších textů s uměleckou intencí Fridricha Bridela.

2.2. Komparatistické badatelské výsledky se odlišují z důvodu, že už sami domácí badatelé citovat předchozí (tzv. totalitní) bádání programově záměrně nechtějí (či skutečně neznají). Takový stav lze najít nejen těsně po roce 1989 v tzv. regionálních sbornících, a souvisí do značné míry s tzv. novou ideologizací. Vzhledem k jistému chaosu v nově publikovaných studiích a jejich omezené dostupnosti, taktéž i ve vztahu k nepražským fakultním sborníkům, nemluvě o ústředních, akreditovaných časopisech spojených zpravidla s úzkou skupinou základních, kladně ceněných příspěvovatelů dochází pro zahraniční prostředí k tzv. efektu křivého zrcadla.

¹⁰ NAUGHTON, James: *Kontinuita spisovné češtiny v próze 18. století*. Studia Comeniana et historica, XXV/1995, Uherský Brod: Uherský Brod: Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě, s. 40–54.

¹¹ STICH, Alexandr: *On the Beginnings of Modern Standard Czech*. In: *Studies in Functional Stylistics*. Eds. Jan Chloupek – Jiří Nekvapil. Brno – Praha: Masaryk University – Charles University, 1993, s. 92–98.

V dané souvislosti si dovolím uvést hypotézu, že slovenské odborné prostředí je na rozdíl od českého minimálně v oblasti starší literatury více korektní a objektivní. Práce badatelů všech generací zahrnují i počínaje devadesátými lety adekvátní citace na odborné práce badatelů předchozího období, z nichž patří, pokud jde o starší slovenskou literaturu k nejčastěji uváděným syntézy i dílčí studie Jozefa Minárika a Jána Mišianika, citované všemi současnými badatelskými generacemi.

2.3. Badatelské výsledky jsou ve výzkumu shodné tematiky odlišné v tom smyslu, že bádání jednoho národního prostředí profiluje určitou tematiku prioritně, shodné badatelské linie jsou izolované.

V oblasti starší literatury se tak, s jistou licencí, do jisté míry jeví výzkum tvorby latinsky psané, jíž se pokud – jde o období 16. až polov. 18. století – už třetí generace slovenských badatelů věnuje systematicky více, než je tomu v prostředí českém, respektive – slovenské bádání se na literaturu 16. století zaměřuje hlubšími analýzami autorských kontextů prioritně. Z posledních materiálových prací mám na mysli především jak odborné publikace Marty Kerul'ové¹² a Zuzany Kákošové¹³, tak z mladší generace Eriky Brtáňové¹⁴ (tu třetí, konkrétně nejstarší generaci spojujeme se jménem již zmíněného Jozefa Minárika).

Kontinuita českého bádání o latinské literatuře se vzhledem k likvidaci samostatných pracovišť jeví více přerušovaná, mám na mysli především bádání o 17. století, v rámci něhož byl sice přeložen nejprve Balbínův spis *Verisimilia humaniorum disciplinarum* (Bohumilem Rybou, 1969), dále byl – z původních překladatelských prací – vydán především *Pamětní nápis* Josefem Hejnicem (u příležitosti 300. výročí Balbínova úmrtí, 1988). Těsně před vydáním je překlad Balbínova spisu *Qvaesita oratoria* Martina Svatoše, který se etabloval v barokistice už od počátku 90. let 20. století jako inspirativní osobnost širokého badatelského záběru. Každopádně po Josefu Hejnicovi a Janu Martinkovi (hlavních autorech *Rukověti humanistického písemnictví*, která byla sedmým svazkem *Do-*

¹² Srov. především její cennou materiálovou studii KERUL'OVÁ, Marta: *Predstavenie humanistického autora – začiatok procesa jeho poznávania (Jan Bocati-us)*. In: Šesťkrát cesta za autorom. Eds. Marta Kerul'ová – Josef Brunclík. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 11–42.

¹³ Za skutečně aktuální slovensko-českou reflexi literárního kontextu 16. století srov. její studii KÁKOŠOVÁ, Zuzana: *Martin Rakovský a Juraj Koppay*. In: Martin Rakovský a latinská humanistická kultura na Slovensku. Ed. Oľga Schmidtová. Bratislava: Univerzita Komenského, 1998, s. 37–51.

¹⁴ BRTÁŇOVÁ, Erika: *Stredoveká scholastická kázeň: k recepcii latinských sermons v kódexoch slovenskej proveniencie*. Bratislava: Veda, 2000.

datků dokončena téměř po půlstoletí v roce 2011) se další dvě generace českých latiniků projevují jako badatelsky nutně více rozptýlené (v rámci literatury českého renesančního humanismu nutno citovat v souvislosti s autorskou monografií týkající se 16. století Martu Vaculínovou¹⁵). Badatele generace vstupující do literární vědy až po roce 1989, který by se zabýval primárně latinsky psanou tvorbou literaturou 17. až poloviny 18. století, české prostředí, kromě již zmíněného Marina Svatoše¹⁶, dosud nevykazuje. Výjimku představuje svými badatelskými výsledky i původními překlady latinské tvorby doby 18. století Lubor Kysučan.¹⁷

Současně je nutno uvědomit si, že v českém prostředí se z velké části investovaly síly latiniků do oblasti komeniologie, kterou se zabývají badatelé soustředění především v AV ČR, tedy zejména Martin Steiner (též grecista), Jiří Beneš (žák významné komenioložky Julie Novákové) podílející se na vydávání latinských spisů J. A. Komenského v rámci dlouhodobého záměru *Opera omnia* při Filozofickém ústavu AV ČR.

Přitom právě v rámci latinské tvorby autorů patřících svým dílem do více národních prostředí jsou vytvořeny výborné podmínky pro komparaci badatelských i edičních výsledků¹⁸, což se nabízí přirozeně nejspíš v kontextu česko-slovenském.

2.4. Badatelské výsledky jsou zčásti odlišující se, protože jedno prostředí profiluje jiný metodologický přístup: V této podkategorii lze pracovat s jistou licencí, protože může jít de facto o výsledky převážně shodné, „jen“ s jejich precizováním a tzv. zjemňováním právě v rámci jiného metodologického přístupu, konkrétně zčásti odlišné terminologie, případně v daných souvislostech i dosud necitované literatury předmětu. Nejvýraznější posun v tomto směru představuje dle našeho soudu studie

¹⁵ VACULÍNOVÁ, Marta: *Opera poetica / Bohuslaus Hassensteinius a Lobkowitz*. Monachii: K. G. Saur, 2006.

¹⁶ Srov. především SVATOŠ, Martin: *Latinská literatura v Čechách 1620–1760*. In: Sláva barokní Čechie. Ed. Vít Vlnas. Praha: Národní galerie, 2001, s. 254–261.

¹⁷ a/ KYSUČAN, Lubor: *Antika v latinské barokní literatuře českých zemí*. Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2011, č. 4, s. 177–189. b/ KYSUČAN, Lubor: *Motivy z antických dějin v latinské literatuře českého baroka*. In: Literární vědec, historik a folklorista. Sborník k 70. narozeninám Jiřího Fialy. Eds. Libor Pavera – Ivo Pospíšil – Marie Sobotková. Praha: Verbum, 2014, s. 69–83.

¹⁸ V jiném, česko-anglickém kontextu bylo zúročeno v souvislosti s osobností Johanny Alžběty Westonie, jejíž dílo je dostupné na anglické wikipedii. Z něj byl pořízen výbor v edici: *Alžběta Johanna Westonia. Proměny osudu*. Eds. Eduard Petřů – Lucie Storchová. Brno: Atlantis, 2003.

Dušana Teplana.¹⁹ Pokud jde o barokní literaturu, uvedený autor sledoval především tématu slavíka, a to v širším vývojovém a nadnárodním kontextu z pohledu rétorické obdoby čtení a naratologické analýzy se zaměřením na rétoriku odchyly. Za pomoci takové metody přinesl zčásti i nové poznatky k tématu barokní poetiky, konkrétně především k typu barokní antitetičnosti.

V uvedeném kontextu se nabízí poznámka o tzv. propustnosti abstrahovaných skupin, v tom smyslu, že právě citovaný příspěvek Dušana Teplana může být – při zvolení odlišné perspektivy – zčásti zařazen i do skupiny 1.3, i když – ve vztahu k české předchozí literatuře předmětu – se s ní poněkud mívá (chybí především reflexe novodobých odborných prací českého prostředí týkajících se *Zdoroslavička* v souvislosti s jeho vydáním v roce 1971).

2.5. Odborné výsledky ve zkoumání daného časového úseku (literární epochy či etapy) obecně výrazněji odlišné, protože jedno badatelské prostředí je natolik publikačně dál v materiálovém zpřístupnění, a potažmo i v různorodosti jeho teoretického výzkumu (případně pouze v jednom z uvedených typů bádání), že toto badatelské prostředí vykazuje celkově bohatší výsledky:

Takovou situaci reflektujeme v barokistice zejména ve vztahu českého a polského badatelského prostředí, ve kterém nebyla jeho kontinuita natolik přerušena jako v prostředí českém a bylo už mj. připraveno, a to opakovaně, několik edic z děl nejvýznamnějších osobností,²⁰ navíc i kvalitních webových prezentací, systematicky budovaných a na dané stránce i – dosud vždy – autorizovaných z pera vhodně vybraných odborných pracovníků.²¹

Pokud budeme sledovat badatelské zacílení na literaturu 16.–17. století, konkrétně na osobnosti náležící oběma zmíněným literaturám, jeví se mi jako výrazný rozdíl mezi generací tzv. koryfejí naší polonistiky, mám na mysli zejména práce Karla Krejčího, Antonína Měšťana, Hany Voisi-

¹⁹ TEPLAN, Dušan: *Rétorika odchyly: alegória, protiklad a denegácia*. In: Šestkrát cesta za autorem. Eds. Marta Keruľová – Josef Brunclík. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 165–192.

²⁰ Srov. stejný závěr jinak konkretizovaný: PAVERA, Libor – POSPÍŠIL, Ivo: *Žánrové metamorfózy ve středoevropském kontextu*. Brno: Istensis 2003, s. 59–60. (Citováno též: TEPLAN, Dušan: *Rétorika odchyly: alegória, protiklad a denegácia*. In: Šestkrát cesta za autorem. Eds. Marta Keruľová – Josef Brunclík. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 165.)

²¹ Srov. webovou stránku <http://literat.ug.edu.pl/autors/>, pro niž medailony barokních polských autorů napsal povětšinou Edmund Kotarski.

ne-Jechové, Kristyny Kardyny-Pelikánové a Marie Sobotkové,²² zatímco mladší generace se ve vztahu k česko-polské tematice dosud výraznou monografií, nakolik je mi známo, už prezentovat nemohla.²³

2.6. Typy syntéz jsou výrazněji odlišné, protože zahraniční badatelské prostředí uplatňuje ve vztahu k domácím materiálovým edicím odlišnou literárněvědnou terminologii. Z hlediska uvedeného se mi jeví jako příklad dobová diference mezi syntetickým výstupem českým a bulharským, konkrétně v bulharsky psaných dějinách české literatury ještě před rokem 1989, v nichž Veličko Todorov (jejich skutečně hlavní autor) prezentoval, a to i v oblasti starší literatury oproti dosud existující domácí syntéze inovovaný metodologický přístup.²⁴

Závěrem lze shrnout, že výšeuvedené skutečnosti souvisí v každém případě se specifiky badatelských osobností, jejich úsilím o vědeckou objektivitu i jejich vazbami na literární prostředí, jímž se jako komparatisté zabývají. V této souvislosti se ukazuje jako relevantní fakt i to, nakolik přesně se v zahraničním badatelském prostředí odborníci orientují, případně jsou s ním tzv. spřízněni aktuální publikační činností (i osobními badatelskými vazbami).

Načrtnuté schéma, uvedeme-li zjednodušeně, dichotomické, tedy zda badatelské, v zásadě komparativistické výsledky spolu víceméně souzní, či si neodpovídají, lze doplňovat nejen z oblasti starší literatury a jejich nadnárodních vazeb, ale i z jiných odborných časoprostorů. Oba póly uvedené dichotomie s konkretizací bibliografických údajů a především objasněním autorských přínosů se z hlediska komparace při zpracování analogické tematiky v různých prostředích nabízejí jako badatelsky podnětné.

22 Badatelsky se potkali zejména v souvislosti s osobností Bartoloměje Paprockého z Hlohov (k nim nutno přiřadit ještě monografii Ireny Hrabětové, 1992) i komparativistickému odkazu J. A. Komenského (Antonín Měšťan, např. 1967; Hana Voisine-Jechová, 1994; Kristyna Kardyni-Pelikánová, naposledy 2005), jehož dílu se na polské straně v současné době věnují intenzivně pracovníci siedleckého univerzitního centra.

23 Moderní bádání o české polonistice představuje zato impozantní publikace (kladoucí si nové otázky, materiálově nasycená a současně inspirativní hlavně ve svých úvodních kapitolách obsahující i 23 medailonů nejznámějších polonistů). In: *Česká polonistická studia: tradice a současnost (filologie – historie – polologie – právo)*. Eds. Roman Baron – Roman Madeckí a kol. Praha: Historický ústav 2014. (1. kapitola je na s. 9–48.)

24 TODOROV, Veličko – PAVLOV, Ivan: *Istorija na češkata literatura I*. Sofija: Izdatelstvo Nauka i izkustvo, 1988.

Literatura

- BARON, Roman – MADECKI, Roman a kol.: *Česká polonistická studia: tradice a současnost (filologie – historie – politologie – právo)*. Praha: Historický ústav, 2014.
- BRTÁŇOVÁ, Erika: *Středověká scholastická kázeň: k recepcii latinských sermones v kódexoch slovenskej proveniencie*. Bratislava: Veda, 2000.
- ČOLAKOVÁ, Žoržeta (překl.): *Za diferenciacijata meždu konvencionalnata i literaturno prestižnata chomiletika ot epochata na baroko*. „Slavjanski dialozi, br. 12. Plovdiv: Universitetsko izdatelstvo „Paisij Chilendarski“, 2011.
- GÁFRIKOVÁ, Gizela: *Zabúdané súvislosti*. Bratislava: Slovak Academic Press, 2006.
- HEJNIC, Josef: *Pamětní nápis*. Praha – Vyšehrad 1988.
- HORÁKOVÁ, Michaela [= SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela]: *Shody a rozdily svatonepomocenských kázání českého a rakouského prostředí*. In: HOLÝ, Jiří – ZAND, Gertaude (eds.): *Tschechisches Barock*. Frankfurt am Main – Berlin – Bern – New York: Peter Lang, 1999, s. 181–204.
- HRABĚTOVÁ, Irena: *Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlohol*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992.
- KÁKOŠOVÁ, Zuzana: *Martin Rakovský a Juraj Koppay*. In: SCHMIDTOVÁ, Oľga (eds.): *Martin Rakovský a latinská humanistická kultúra na Slovensku*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1998, s. 37–51.
- KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, Kristyna: *Od Komenskiego do...Komenskiego. Trzy aspekty czeskich przekładów arcyhymnu Jana Kochanowskiego: filologiczny, wersologiczny, kulturowy*. In: *Barok polski wobec Europy. Sztuka przekładu*. Warszawa: Wydawnictwo Anta, 2005, s. 323–361.
- KERUĽOVÁ, Marta: *Predstavenie humanistického autora – začiatok procesu jeho poznávania (Jan Bocatius)*. In: KERUĽOVÁ, Marta – BRUNCLÍK, Jozef (eds.): *Šestkrát cesta za autorom*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 11–42.
- KYSUČAN, Lubor: *Antika v latinské barokní literatuře českých zemí*. Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis. Opava: Slezská univerzita v Opavě 2011, č. 4, s. 177–189.
- KYSUČAN, Lubor: *Motivy z latinských dějin v latinské literatuře českého baroka*. In: PAVERA, Libor – POSPÍŠIL, Ivo – SOBOTKOVÁ Marie (eds.): *Literární vědec, historik a folklorista. Sborník k 70. narozeninám Jiřího Fialy*. Praha: Verbum 2014, s. 69–83.
- MĚŠŤAN, Antonín: *Comenius und die deutschen und polnischen Arianer*. Jahrbuch für Geschichte der UdSSR und der volksdemokratischen Länder Europas 10, 1967, s. 329–339.
- NAUGHTON, James: *Kontinuita spisovné češtiny v próze 18. století*. Studia Comeniana et historica, XXV/1995, Uherský Brod: Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě, s. 40–54.
- PAVERA, Libor – POSPÍŠIL, Ivo (eds.): *Žánrové metamorfózy ve středoevropském kontextu*. Brno: Istensis, 2003.
- PETRŮ, Eduard – STORCHOVÁ, Lucie (eds.): *Alžběta Johanna Westonia. Proměny osudu*. Brno: Atlantis, 2003.

- RYBA, Bohumil: *Verisimilia humaniorum disciplinarum*. Praha: Univerzita Karlova, 1969.
- SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Italský přínos k nepomucenské homiletice českého prostředí*. In: HEROLD, Vilém – PÁNEK, Jaroslav (eds.): *Baroko v Itálii, baroko v Čechách*. Praha – Roma: AV ČR – UK Praha, 2003, s. 291–302.
- SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Sondy do cyrilometodějské německy psané barokní homiletiky*. In: JANEČKOVÁ, Marie – ALEXOVÁ, Jarmila – POSPÍŠILOVÁ, Věra (eds.): *Slovesné baroko ve středoevropském prostoru*. Praha: nakladatelství ARSCI, 2010, s. 217–227.
- SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Barokní slavismus v německy psaných cyrilometodějských textech barokního období*. Nauční trudove, tom 50, kn. 1, sb. G. Plovdiv: Universitetsko izdatelstvo „Paisij Chilendarski“, s. 16–22.
- SOLEIMAN POUR HASHEMI, Michaela: *Vídeňská cyrilometodějská kázání 18. století*. In: Sborník z mezinárodní konference Cyrilometodějská misie a Evropa – 1150 let od příchodu soluňských bratří na Velkou Moravu. 2014 (dosud v tisku).
- STICH, Alexandr: *On the Beginnings of Modern Standard Czech*. In: CHLOUPEK, Jan – NEKVAPIL, Jiří (eds.): *Studies in Functional Stylistics*. Brno – Praha: Masaryk University – Charles University, 1993, s. 92–98.
- SVATOŠ, Martin: *Latinská literatura v Čechách 1620–1760*. In: VLNAS, Vít (ed.): *Sláva barokní Čechie*. Praha: Národní galerie 2001, s. 254–261.
- TEPLAN, Dušan: *Rétorika odchylky: alegória, protiklad a denegácia*. In: KERULOVÁ, Marta – BRUNCLÍK, Jozef (eds.): *Šestkrát cesta za autorem*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 165–192.
- TODOROV, Veličko – PAVLOV, Ivan: *Istorija na češkata literatura I*. Sofija: Izdatelstvo Nauka i izkustvo, 1988.
- VACULÍNOVÁ, Marta: *Opera poetica /Bohuslaus Hassensteinius a Lobkowicz/*. Monachii: K. G. Saur, 2006.
- VOISINE-JECHOVÁ, Hana (ed.): *La Visualisation des choses et la conception philosophique du monde dans l'œuvre de Comenius*. Paris: Presses de l'Université de Paris-Sorbonne, 1994.

prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.

Ústav české literatury FF MU, Brno

michaela@phil.muni.cz

